

УДК 739.2

С.Т. Триколенко
НАУ

Бурштинові чари Оксани Селезньової

Статья раскрывает особенности использования ровенского янтаря в ювелирных изделиях Оксаны Селезневой, созданных в технике *wire wrap* и холоднойковки. Уникальный по своей колористической гамме и шкале прозрачности материал – янтарь – нашел свое отражение в многочисленных произведениях ювелирного искусства. В данной статье на примерах нескольких изделий проанализированы художественные приемы работы с янтарем, подчеркнуто многообразие форм и силуэтов, разработанных мастерицей.

The article reveals the peculiarities of using Rivne amber in jewelry Oksana Selezniova created in *wire wrap* technique and cold forging. Unique in its scale and a color gamut transparent material – amber – reflected in numerous works of jewelry art. In this article the examples of several products analyzed artistic techniques with amber, emphasized the diversity of shapes and silhouettes designed masters.

Краса природного бурштину здавна вабила людське око та хвилювала серце. Походження мінералу багато століть залишалося загадковим, спричиняючи появу численних легенд. Зокрема, антична міфологія, базуючись на флористичному походженні бурштину, приписувала його появу сльозам Клімени та її дочок, які, перетворившись на тополі, оплакували загибель Фаєтона. Легенди прибалтійських народів, звалих знаходити золотисті «камінці» на берегах Балтійського моря, вважали бурштин сльозами морської богині Юрате, прикутої до дна за кохання до смертного рибалки. Проте одна з латвійських легенд наголошує на небесному походженні бурштину: начебто він утворився внаслідок падіння одного з двох Сонць. Небесне походження підтримує і слов'янська міфологія – з неба впав «камінь» кольору Сонця, на якому згодом були висічені закони Сварога. Відтоді «вівтар з законами богів» зберігається на таємному острові Буяні.

Красу та сакральність бурштину не могло обійти осторонь ювелірне мистецтво. З давніх-давен він був елементом найрізноманітніших ювелірних виробів, зберігаючи свою природну форму та

фактуру або набуваючи обробленого, заданого майстром силуету. Протягом століть художні прийоми використання бурштину неодноразово змінювалися, віддаючи перевагу то виготовленню намистин, то центральних вставок. Багато сучасних українських майстрів-ювелірів обирають бурштин для своїх виробів. Провідною тенденцією сучасного ювелірного мистецтва є поєднання в межах одного виробу різноманітних технік, прийомів роботи і матеріалів [1].

Хочеться докладно розглянути прикраси, виготовлені рівненською мисткинею Оксаною Селезньовою, яка працює в техніці *wire wrap*. Майстриня полюбляє створювати трансформери – прикраси, які можна використовувати і як кулони, і як брошки. Вона здобула освіту за фахом «сучасна хореографія», а мистецтво ювеліра пізнавала завдяки урокам на електронних ресурсах. Численні власні експерименти дали змогу майстрині не лише засвоїти класичні принципи роботи плетіння з дроту та холодного кування, а й знайти найбільш підходящі для своїх задумів прийоми. Вона сміливо комбінує різні за товщиною і кольором дроти, залучає до своїх виробів литі деталі. Особливе місце в її виробках займає бурштин:

проживаючи в багатій на бурштинові родовища області, пані Оксана створює прикраси, продиктовані матеріалом. Вона ніколи не робить ескізів, послуговується інтуїтивним направленням дроту довкола каменю. Майстриня не виділяє для себе улюблений колір чи ступінь прозорості бурштину, покладається виключно на особисту симпатію до кожного конкретного зразка. Саме форма каменів диктує майбутній вигляд виробу, за словами самої майстрині, вона ніколи не знає, як виглядатиме закінчена прикраса. Варто зазначити, що її хореографічна освіта знаходить виявлення в композиціях та силуетах виробів – стрімкі лінії оправ огортають центральні вставки, немов тонкі, летючі тканини тіла танцюристок. Своїми фаворитами в галузі ювелірного мистецтва вона називає Дарину Кутепову, Любов Можаяєву, Анастасію Кустову, Віолетту Лівандовські. Серед найулюбленіших тем творчості пані Оксани перше місце посідають рослинні мотиви, також вона полюбляє фентезійну тематику. Спостереження за природою є нескінченим джерелом натхнення – милуючись рослинами, тваринами, птахами, комахами, вона втілює їхні образи у своїх прикрасах.

Кулон «Лілея» (2015 р.) виготовлений з рівненського напівпрозорого бурштину в техніці ручного плетіння і холодного кування (рис. 1). Унікальна кольорова гама каменю перетворила його на природний витвір мистецтва,

Рисунок 1. Кулон «Лілея»

який в умілих руках ювеліра став довершеною прикрасою. Колорит мінералу підтримує оправа, виготовлена з мідного і латунного дротів із застосуванням чорніння. У цьому кулоні оправа має таке саме потужне художньо-змістове значення, як і центральна вставка. Бутоноподібна форма бурштину доповнюється дротяними пелюстками, що роблять загальний силует виробу подібним до квітки Королівської лілеї. Завдяки тонким лініям дроту оправа не перебиває масу центральної вставки, тим самим не створюючи композиційного дисонансу. Лінійний малюнок дроту додатково оздоблений намистинами з бронзи і латуні, які нагадують краплі роси, застигли на пелюстках. Художня цілісність виробу також підсилена завдяки патині в глибинах оправи, що візуально збільшує об'єм кулона.

Повну протилежність описаному виробу становить комплект «Лауриндіє» (2015 р.), виготовлений з димчастого бурштину й міді (рис. 2). Гарнітур складається з кільця і сережок. У ньому синкретично поєдналися різні ювелірні техніки – чеканка, холодне кування і плетіння з дроту, оправи частково патиновані й відполіровані. Стиль виробів інтерпретує романські прикраси, масштабна оправа значно крупніша за центральні вставки. Певна грубість, різкість

силуетів оправи утворює різкий контраст з м'якою, витонченою формою бурштину і кількох ліній дроту, що огортають вставку. Художнє рішення може бути трактоване, як квітка, яка пробилася крізь камені муру. Контрастність силуетів посилюється кольоровим й тональним протиставленням елементів – яскраво-жовтий, з молочними вкрапленнями бурштин сяє на тлі темно-коричневого листа міді, який частково спалахує блискучими відполірованими жилками. Поєднання в єдиному виробі традиційних для історичного ювелірного мистецтва матеріалів, різних за стилем деталей та потужного змістовного насичення сформувало унікальну еклектичну симфонію, що наблизила матеріальні елементи до сакральних оберегів давнини.

Рисунок 2. Комплект «Лауриндіє»

Аналогічний колорит застосовує мисткиня в брошці-трансформері «Едем» (2015 р.), створеній з бронзового та латунного дротів з центральною вставкою з рівненського золотисто-молочного бурштину (рис. 3). Оправа виготовлена в техніці wire wrap, також застосоване холодне кування. За масою оправа переважає вставку, проте завдяки своїй кольоровій гамі й силуету вона ефектно відтіняє його, зосереджуючи саме на ньому увагу глядачів. Структура прикраси виправдовує назву – брошка подібна до яскравої тропічної квітки, яка розквітла посеред Едемського саду. Рослинні форми ідеально підходять для ручного плетіння з дроту. Різномасштабні бронзові намистини

водночас нагадують краплі роси і мініатюрні бутони, що скоро доповнять основну квітку.

Рисунок 3. Брошка-трансформері «Едем»

Унікальний прозорий зеленуватий бурштин з невеликими темно-коричневими вкрапленнями представлений в наступному виробі – шпильці «Лотос» (2015 р.). Він нагадує велику краплину меду акації (рис. 4). Майстриня розробила концепцію виробу, послуговуючись формою бурштину. Мідний дріт, лінійно обрамляючи центральну вставку, формує рівномасштабну до бурштину симетричну оправу, яка надає флористичній ідеї завершеного вигляду. Ця шпилька є своєрідною

реплікою виробів доби модерну, в яких домінували флористичні мотиви. Посередині розміщено кілька різномасштабних мідних намистин, які по-

Рисунок 4. Шпилька «Лотос»

Рисунок 5. Брошка-фібула «Медуниця»

Рисунок 6. Брошка-фібула «Цвіт папороті»

Рисунок 7. Брошка-фібула «Медова піна»

значають квітколоже. Різні за товщиною дроти частково патиновані й відполіровані, вони надають пелюсткам додаткового об'єму.

Звертаючись до фентезійної і міфологічної тематики, пані Оксана створила брошки-фібули «Медуниця» (рис. 5), «Цвіт папороті» (рис. 6) і «Медова піна» (рис. 7), всі вироби виготовлені у 2015 році. У них знайшли відображення улюблені майстриною флористичні мотиви, специфічна історична форма фібул зумовила їх колоб'язний силует. Тут відобразилося сакральне значення ювелірних прикрас, які у давнину не лише прикрашали своїх власників, а й служили оберегами від злих сил. Колоб'язна форма прикрас позначала безкінечність життєвого циклу, а мінеральні вставки наділялися різним змістом залежно від їх походження. Зокрема, бурштин вважався оберегом від порчі, стимулятором розумових здібностей та ін.; йому приписували численні лікувальні властивості. Медові кольори напівпрозорих центральних вставок різко контрастують з темнішими бронзовими оправами, проте на окремих ділянках оправ яскравий блиск виступає світлим силуетом на фоні темнішого бурштину. У фібулі «Цвіт папороті» додатково використані кілька латунних намистин, які нагадують краплі роси. Цвіт папороті – легендарний символ здійснення мрій, у фібулі значення квітки підкреслене масштабом бурштинової вставки. Натомість дрібні деталі оправ завдяки своїй великій кількості сформували візуально цілісне стебло з численними

дрібними листками. Фібули «Медуниця» і «Медова піна» мають аналогічну структуру, відрізняються лише за орнаментом та формою безпосередньо оправ вставок.

Браслет «Дует» (2015 р.) виділяється з-поміж інших виробів майстрині завдяки використанню оброблених каменів, яким надана своєрідна огранка – менший бурштин витриманий у формі кабошона, натомість більший завдяки повздовжнім борознам нагадує листок (рис. 8). Вся композиція прикраси розрахована на споглядання по колу, а наймасштабніші сегменти знаходяться на зовнішній стороні передпліччя. Квітка немов обплітає руки: мідні стебла з одного боку завершуються бутонном, з іншого – тендітним листком. Різна товщина дроту й додавання мідних і латунних намистин значно посилюють відчуття флористичного буяння – розмаїття природних форм підкреслене відмінностями матеріалів.

Особливе місце серед робіт майстрині займає масштабне кільце «Мірабель» (2015 р.), виготовлене з латунного дроту в техніці wire wrap, у яке інкрустовані п'ять різних за розміром та ступенем прозорості каменів бурштину (рис. 9). Композиція

прикраси діагональна, нагадує крупне гроно сливи. У цьому виробі застосовуються численні литі деталі, які ще більше наближують кільце до реальної гілки з плодами: листки сором'язливо виглядають з-за гілок, бабка заховалася за сливкою. Безліч латунних намистин, подібно до крапель дощу, обрамляють гілки і плоди. Особливістю цього виробу є використання шкіряних ремінців у ролі рівнозначного до каменів та оправ декоративного елемента – вони відтіняють яскравий золотистий блиск дротів, посилюючи контрастність сприйняття.

Рисунок 8. Браслет «Дует»

Підсумовуючи огляд творів майстрині з використанням рівненського бурштину, можна стверджувати, що вона належить до когорти майстрів, які спираються на природну красу каменів. Грунтуючись на унікальних для кожного каменю формі та колористичному забарвленні, авторка підбирає матеріал оправки, який би найкраще підкреслював принади вставки та допомагав утіленню художнього задуму. Проводячи паралель з витворами інших майстрів, можна зазначити яскраву творчу індивідуальність мисткині, адже вона черпає натхнення інтуїтивно, покликаючись на особливості матеріалу, а не підпорядковуючи його своїм задумам. Вироби Оксани Селезньової можна назвати «бурштиновим танком», адже їхня пластичність подібна до рухів танцівниць.

Узагальнюючи роль бурштину в сучасному ювелірному мистецтві, варто акцентувати увагу на безкінечній багатогранності його застосування та широкому діапазоні використовуваних технік й додаткових матеріалів. Бурштин використовують як великі ювелірні компанії, так і самостійні майстри; його оправляють золотом, сріблом, міддю, латунню та іншими металами і текстильними матеріалами; його поєднують з коштовними каменями та скляним бісером... Залучення бурштину до світової індустрії моди не обмежується жодними стандартами – творча уява художників-ювелірів щоразу демонструє нові форми й принципи застосування прикрас.

Рисунок 9. Кольє «Мірабель»

Використана література

1. Триколенко С.Т. Новітнє ювелірне мистецтво – бісерні прикраси з використанням природного камення від Baronessainred // Коштовне та декоративне каміння. – 2016. – № 2 (84). – С. 25–28.
2. Триколенко С.Т. Кам'яні суцвіття Катерини Сливки // Коштовне та декоративне каміння. – 2016. – № 3 (85). – С. 29–31.